

Neprijateľné zmluvné podmienky, spotrebiteľské úvery

Kristián Csach

Milan Hulmák

Omšenie, 28.-29.11.2013

Plán seminára

1. Smernica 93/13/EHS o nekalých podmienkach –
mechanizmus pôsobenia
2. Judikatúra SD EÚ k smernici a jej význam
  - a) Deľba úloh – SD verus vnútroštátne súdy
  - b) Prístup ku kontrole neprijateľnosti
3. Ochrana spotrebiteľa v rámci štandardných zmlúv
4. Smernica a zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských
úveroch ...
5. Mechanizmy presadzovania spotrebiteľského práva
(spotrebiteľské združenia)

Koncept smernice 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotr. zmluvách

- prijatie smernice 93/13/EHS a súboj koncepcií
- Priame účinky vs. nepriame účinky (smernicokonf. výklad)
- Základ úpravy: generálna klauzula nekalosti + indikatívny zoznam v prílohe
- Nekontrolujú sa individuálne dojednania, predmet a cena plnenia, sektorové výnimky, zákonné ustanovenia...
- Vzťah k nekalým praktikám (C-433/11 „SKP“, C-453/10 „Pereničová a Perenič“), spotrebiteľskému úveru, dobrovoľným dražbám a pod.
- Prejudiciálne otázky, kedy prerušiť, neprerušiť

Deľba úloh: SD EÚ a vnútroštátne súdy 1

- Od „**Océano Grupo Editorial**“ (C-240/98 až C-244/98) po „**Freiburger Kommunalbauten**“ (C-237/02)
- C-137/08, **VB Pénzügyi Lízing**: „*SD EÚ... patrí právomoc vyložiť pojem nekalá zmluvná podmienka uvedený v článku 3 ods. 1 smernice 93/13 ... a v prílohe k tejto smernici ako aj hľadiská, ktoré vnútroštátny súd môže alebo musí zohľadniť pri preskúmaní zmluvnej podmienky vzhľadom na ustanovenia smernice, pričom vnútroštátnemu súdu ... prináleží stanoviť konkrétnu kvalifikáciu predmetnej zmluvnej podmienky podľa osobitných okolností daného prípadu.*“

Deľba úloh: SD EÚ a vnútroštátne súdy 2

C-415/11 „Aziz“: „Článok 3 ods. 1 smernice ...sa má vykladať v tom zmysle, že:

- pojem „**značná nerovnováha**“ ku škode spotrebiteľa treba posúdiť na základe analýzy vnútroštátnych právnych predpisov uplatňovaných v prípade absencie dohody medzi zmluvnými stranami s cieľom posúdiť, či a prípadne v akej miere je ... postavenie spotrebiteľa vyplývajúce zo zmluvy nevýhodnejšie než právne postavenie zakotvené v ... práve.
- na účely určenia, či dôjde k nerovnováhe „**napriek požiadavke dobrej viery**“, treba preveriť, či ... dodávateľ, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s dotknutou podmienkou po individuálnom dojednaní.“

Deľba úloh: SD EÚ a vnútroštátne súdy 3

- „**RWE VetrieB**“(C-92/11): „na účely posúdenia, či štandardná zmluvná podmienka, ktorou si dodávateľ vyhradí **právo meniť poplatky** ....., splňa alebo nespĺňa požiadavky dobrej viery, rovnováhy a transparentnosti stanovené v týchto ustanoveniach, má zásadný význam:
  - či zmluva **transparentným spôsobom uvádza dôvod a spôsob zmeny** týchto poplatkov, aby spotrebiteľ mohol na základe jasných a zrozumiteľných kritérií predpokladať prípadné zmeny týchto poplatkov. Nedostatok informácií ... v zásade nemožno nahradiť len tým, že spotrebiteľia budú v priebehu realizácie zmluvy v dostatočnom predstihu informovaní o zmene poplatkov a o ich práve zmluvu vypovedať, ak s touto zmenou nesúhlasia, a
  - či spotrebiteľ môže za konkrétnych podmienok skutočne zrealizovať možnosť výpovede“

Koncept *ex offio* ochrany spotrebiteľa a absolútna neplatnosť?

- Neprijateľné klauzuly
  - Má súd kontrolovať zmluvné klauzuly *ex offio*?
  - SD EÚ: Océano Grupo (C-240/98 a C- 244/98): áno, Pannon GSM (C-243/08), Asturcom (C-40/08): neplatí neobmedzene, Banif Bank (C-472/11): kontradiktórnosť
- Ústup z doktríny absolútnej celkovej neplatnosti na príklade podomového predaja
  - Vedie absencia informácie o práve odstúpiť od zmluvy k neplatnosti zmluvy?
  - ESD: Heininger (C-481/99): nie, Martín Martín (C-227/08): môže, ale...

Čo a kedy má urobiť vnútroštátny súd? 1

Océano Grupo Editorial – *ex offio*

C-243/08: „Pannon GSM“: *„Vnútroštátny súd je povinný preskúmať ex offio nekalý charakter zmluvnej podmienky, len čo má k dispozícii právne a skutkové okolnosti potrebné na tento účel. Ak považuje takúto podmienku za nekalú, zdrží sa jej uplatnenia s výnimkou prípadu, keď spotrebiteľ proti tomu namieta (čítaj: dovoľáva sa platnosti). Vnútroštátny súd má túto povinnosť tiež vtedy, ak preveruje svoju miestnu príslušnosť.“*

C-618/10 „Banco Español“: *„(smernici) odporuje právna úprava členského štátu, ... , ktorá vnútroštátnemu súdu rozhodujúcemu o návrhu na vydanie platobného rozkazu neumožňuje ani a limine, ani v ktorejkoľvek inej fáze konania ex offio preskúmať prípadnú nekalú povahu podmienky ..., ak spotrebiteľ nepodá odpor.“*

Čo a kedy má urobiť súd? 2

C-40/08 „Asturcom“: „Smernica Rady 93/13/EHS ...sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý **rozhoduje o návrhu na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku**, ktorý bol vydaný bez účasti spotrebiteľa, musí hneď po tom, ako sa oboznámi s právnymi a so skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel, **preskúmať ex offo nekalú povahu** rozhodcovskej doložky uvedenej v zmluve uzavretej medzi podnikateľom a spotrebiteľom **v rozsahu, v akom podľa vnútroštátnych procesných pravidiel môže takéto posúdenie vykonať** v rámci obdobných opravných prostriedkov vnútroštátnej povahy. Ak je to tak, prináleží vnútroštátnemu súdu vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z toho podľa daného vnútroštátneho práva vyplývajú, s cieľom zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol uvedenou doložkou viazaný. “

Čo a kedy má urobiť súd? 3

C-472/11 „Banif Bank“: „vnútroštátny súd, ktorý konštatoval *ex offo* nekalú povahu zmluvnej podmienky, **nemusí** na to, aby mohol vyvodiť dôsledky tohto konštatovania, **čakať**, či spotrebiteľ, informovaný o svojich právach, navrhne, aby uvedená podmienka bola zrušená. V každom prípade zásada kontradiktórnosti ... **zaväzuje vnútroštátny súd, ktorý konštatoval .... nekalú povahu zmluvnej podmienky, informovať účastníkov konania v spore a vyzvať ich, aby sa k tomu kontradiktórne vyjadrili spôsobom .....**, ktorý na tento účel stanovujú vnútroštátne procesnoprávne predpisy“

II. ÚS 499/2012

Ak exekučný súd pri rozhodovaní o vydaní poverenia podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vykonáva iné dôkazy než tie, ktoré sú výslovne uvedené v citovanom ustanovení (exekučný titul, návrh na vykonanie exekúcie a žiadosť o vydanie poverenia), ako aj v prípadoch, keď exekučný stav (či už po vykonaní takýchto dôkazov, alebo bez toho) na ťarchu oprávneného reviduje skutkový stav, na ktorom je založený exekučný titul, je povinný dať oprávnenému možnosť sa k takto vykonaným dôkazom a takto novo vytvorenej procesnej situácii vyjadriť. To platí bez ohľadu na to, či sa k nim oprávnený mal šancu vyjadriť už v predchádzajúcom konaní, pretože nové posudzovanie týchto otázok exekučným súdom sa deje v čase, keď oprávnený spravidla nemôže legitímne očakávať opätovné otváranie týchto už raz otvorených otázok. Pri ich novom otvorení musí mať účastník opätovne možnosť navrhnúť jednak dôkazy na vyvrátenie skutkových zistení, ktoré vykonal exekučný súd, jednak prípadné dôkazy na podporu skutkového stavu v tom smere, v akom je zistený v exekučnom titule.

II. ÚS 499/2012

- Čl. 48 ods. 2 ÚSR: právo vyjadriť sa k vykonaným dôkazom je nezávislé od práva na konanie (verejného) pojednávania
- Je činnosť súdu pri postupe podľa § 44 ods. 2 EP „vykonávaním dôkazov“ – áno, listinou
- nie je z pohľadu čl. 48 ods. 2 ústavy nevyhnutné, aby bola každému kedykoľvek, v každej inštancii a v každom jednotlivom konaní opakovane dávaná možnosť neustále trvať na verejnom prerokovaní veci a vyjadrovaní sa k vykonaným dôkazom, ak predmetom všetkých týchto konaní a inštancií je tá istá „vec“
- ide – minimálne v prípade, že exekučným titulom je súdne rozhodnutie – o také dôkazy, ku ktorých obsahu sa už oprávnený buď mal možnosť vyjadriť, alebo ich sám koncipoval. Ak nie, tak ....

Čo a kedy má urobiť súd? 4

C-415/11 „Aziz“: „Smernica 93/13/EHS ... sa má vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, akou je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá tým, že v konaní o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou nestanovuje možnosť vzniesť námietky voči nekalej povahe zmluvnej podmienky, na základe ktorej bol vydaný exekučný titul, **znemožňuje súdu rozhodujúcemu v určovacom konaní, ktorý je príslušný na posúdenie nekalej povahy tejto podmienky, prijať predbežné opatrenia, ... ktoré vedú k prerušeniu ... konania o výkone rozhodnutia, hoci prijatie týchto opatrení je potrebné na zabezpečenie plnej účinnosti jeho konečného rozhodnutia.**“

Kontrola neprijateľných podmienok vo vnútroštátnom práve

§ 52 – 54 OZ: spotrebiteľský mix

- § 52: základné vymedzenie, ods. 2: ?
- § 52a: súvisiace zmluvy
- § 53: kontrola neprijateľnosti, okrem:
  - Ods. 6: obmedzenie odplaty za poskytnutie €
  - Ods. 7: zákaz zabezpečovacieho prevodu práva k nehnuteľnosti
  - Ods. 8: strata výhody splátok, ročný celý dlh
- § 53a: rozšírenie účinkov rozsudku o neprijateľnej podmienke
- § 53b:
  - Ods. 1: maximálne sankcie
  - Ods. 2: povinnosť splátok pri ukončení zmluvy pre zmenu VOP
- § 53c: pravidlo rovnakého písma
- § 54
  - Ods. 1: Jednostranná kogentnosť
  - Ods. 2: výklad v prospech spotrebiteľa: ods. 3: nie pri abstraktnej kontrole

Mechanizmy ochrany pred štandardnými zmluvami (ŠZ)

- Súdna kontrola ŠZ:
  - Kontrola inkorporácie
  - Jednostranná kogentnosť (§ 54 ods. 1 OZ)
  - Kontrola výkladom ŠZ (§ 54 ods. 2 OZ)
  - Posudzovanie neprijateľných podmienok (§ 53 OZ) a výnimky (?)

Kontrola inkorporácie štandardných zmluvných podmienok

- Vzťah inkorporácie a neprijateľnosti (§ 53 ods. 4 písmeno a) OZ): **OS Revúca, 6C/76/2012** („Oriflame“) – prezentácia faktických okolností - § 53 ods. 4 písm. l) OZ
- Všeobecná kontrola inkorporácie (absencia jasného zákonného vymedzenia)
  - Výslovný odkaz
  - Dostupnosť znenia / zobraziteľnosť a vnímateľnosť
  - Súhlas so znením / nemožno súhlasiť s výhradou zmeny
  - Osobitné režimy (e-commerce: **OS Poprad, 17C/113/2010** „60 eurové básne“, hromadná doprava,..)
- Osobitná kontrola inkorporácie ?
  - Prekvapivé klauzuly: **Krajský súd v Žiline, 9 Co 37/2012**: rámcový úver, platobná karta... NS SR: 8 Sžo 17/2007, Sžo 27/2010

Faktické prehlásenia

- „prečítal som a pochopil som“, „nekonám v omyle“, „prijal som plnenie, bez väd“ ....
- § 53 ods. 4 písm. l) OZ: klauzuly, ktoré .... obmedzujú prístup k dôkazom alebo **ukladajú spotrebiteľovi povinnosti niest' dôkazné bremeno**, ktoré by podľa práva, ktorým sa riadi zmluvný vzťah, mala niest' iná zmluvná strana,

Jednostranná kogentnosť - § 54 (1) OZ

- Sporný ale často užívaný koncept, nedostatočné prepojenie na neprijateľné klauzuly
- Nie je to neprijateľnosť!
- Následky
  - Voľba Obchodného zákonníka podľa § 262 ObchZ, **R 36/2013**
  - Aplikácia Obchodného zákonníka na „absolútne obchody“ - § 52 ods. 2?
- Vzťah k § 307 BGB
- Potenciálny rozpor s: C-415/11 „Azíz“ ?
- Výpoveď? - § 53 ods. 4 písm. g)?
- Skúsenosti z ČR

Kontrola výkladom

- Výklad *contra proferentem* vs. výklad v prospech spotrebiteľa
- Pravidlo *contra proferentem* (výklad nejasného pojmu v neprospech tej strany, ktorá ho použila)
ÚS SR: I. ÚS 243/07 ([z 19. júna 2008](#))
- Príklady z ČR:

Kontrola neprijateľných podmienok v slovenskom práve

(Transpozícia smernice 93/13/EHS - §§ 52 a nasl. OZ)

- Interakcia medzi OZ a ZOS (250/2007 Z.z.)
- Aj podnikateľ môže byť spotrebiteľom (+ZoPlatSlužb)
- Vnútroštátny súd posudzuje klauzulu
- 2 základné mechanizmy:
  - Generálna klauzula (neprijateľnosť) + „black list“
  - Jednostranná kogentnosť právnych noriem-§ 54(1) OZ
- **Výnimky!**
- Rozhodovacia činnosť Komisie pre neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách

Výnimky z kontroly

- **Individuálne dojednané klauzuly:**
  - § 54 ods. 1 OZ?
  - KS Prešov, 20CoE 24/2011 (rozhodcovská doložka „Rapid life“)
- **Predmet a cena plnenia**
  - Princíp transparentnosti!
  - **(Hlavný) predmet:** trvanie zmluvy (príliš dlhé zmluvy?), predĺžovanie zmluvy (UPC model? – „BahnCard“, BGH, 15. apríl 2010, sp. zn. Xa ZR 89/09), nejasný predmet zmluvy (obsah stránky)?
  - **Cena plnenia:** hlavné a vedľajšie poplatky, „básničky“ ; poplatky za vedenie úverového účtu a iné poplatky: Nemecko vs. Anglicko vs. SR/ČR
- **Klauzuly kopírujúce zákonné ustanovenia – ale RWE**
- **Odvetvové výnimky?** - pracovné právo, obchodné spoločnosti

Exkurz: Poplatky za vedenie úverového účtu - § 307 BGB

- (1) Dojednania v štandardných podmienkach sú neúčinné, ak zmluvného partnera ich používateľa v rozpore so zásadou *Treu und Glauben* (dobrej viery) neprimerane znevýhodňujú. Neprimerané znevýhodnenie môže vyplývať aj z toho, že zmluvné dojednanie nie je jasné a pochopiteľné.
- (2) V prípade pochybností sa neprimerané zvýhodnenie predpokladá, ak dojednanie:
1. nie je zlučiteľné so základnou myšlienkou zákonnej úpravy, od ktorej sa (strany) odchyľuj(ú), alebo
  2. natoľko obmedzuje podstatné práva a povinnosti, ktoré vyplývajú z povahy zmluvy, že je ohrozené naplnenie účelu zmluvy.
- (3) Odseky 1 a 2, ako aj § 308 a § 309 platia iba pre dojednania, ktoré sa odchyľujú od zákonných predpisov, alebo tieto dopĺňajú. Iné dojednania môžu byť podľa odseku 1 veta druhá v spojení s odsekom 1 vetou prvou neúčinné.

Nemecké právo - § 307 BGB

- Neobsahuje explicitnú výnimku: nekontroluje sa predmet a cena plnenia! Vyvodzuje sa z judikatúry
- Iné východisko – porovnanie s dispozitívnou úpravou
- Rozlišuje sa medzi:
  - **dohodou o cene plnenia** (*Preisabrede*) - nepodlieha súdnej kontrole klauzúl, ide o hlavnú odplatu + osobitná služba, na poskytnutie ktorej nie je nárok zo zákona
  - **vedľajšími dojednaniami o cene** (*Preisnebenabrede*) – podlieha kontrole, presúva všeobecné prevádzkové náklady, náklady za splnenie vlastných povinností alebo za činnosti, ktoré slúžia iba vlastnému záujmu
- BGH: nie sú dovolené klauzuly v spotrebiteľských zmluvách o takých poplatkoch za služby, ktoré:
  - predstavujú splnenie zákonom stanovených povinností uložených banke, alebo ktorými
  - sa sleduje prevažne vlastný záujem banky na spoplatnenej činnosti.
- sp. zn **XI ZR 388/10 z 7. júna 2011** (vedenie úverového účtu)
- Poplatok za spracovanie úveru: v poriadku!(?)
- Novela: ZoSÚ – zákaz poplatkov

Jednostranná zmena zmluvy

- Prípustnosť v bežnom súkromnom (príp. obchodnom) práve? V podstate áno, ale ....
- **Smernica 93/13/EHS rozlišuje:**
  - **Zmena podmienok zmluvy** – iba s vymedzením dôvodu (písm. j)
ALE: výnimky: Poskytovateľ finančných služieb a iný podnikateľ pri zmluve na dobu neurčitú: informuje + možnosť ukončiť zmluvu (nemusí uviesť dôvod)
  - **Zmena predmetu zmluvy** – iba s vymedzením dôvodu (písm. k)
  - **Neskoršie stanovenie alebo zmena ceny** – iba s právom zrušiť zmluvu, ak je zvýšenie „príliš vysoké“ – písm. l)
- **SD EÚ:** RWE Vertrieb: podmienky jednostrannej zmeny, ale súvislosť s inou smernicou (ochrana spotrebiteľa pri dodávkach plynu)

Jednostranná zmena zmluvy 2

- **§ 53 ods. 4 písm. i) OZ** – zmeniť zmluvné podmienky, ak je uvedený dôvod
  - *Zahraničie: iba prispôsobenie zmene pomerov, transparentnosť, komunikačný kanál*
- **§ 53 (13)OZ:** výnimka z písmena i), teda možnosť aj bez uvedeného dôvodu iba pri dodávateľoch finančných služieb + § 12 ZoSpotrÚv
- **§ 53 ods. 4 písm. j) OZ** – právo zvýšiť cenu bez možnosti odstúpiť, ak nejde o podstatné zvýšenie

Právne následky neprijateľných klauzúl

- **Absolútna neplatnosť**
- **Zákaz moderácie!** = tzv. zákaz „Geltungserhaltende Reduktion“: C-618/10 „Banco Español“: „Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje právna úprava členského štátu, ... ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje v prípade, že rozhodne o neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, doplniť uvedenú zmluvu tým, že zmení obsah tejto podmienky“
- **Nastupuje dispozitívna úprava ! ?**
- **§ 53a OZ:** rozširujúci účinok, nová hmotnoprávna povinnosť

Príklad: Limitácia výšky peňažných plnení v spotrebiteľskom práve

- **Všeobecná limitácia:** dobré mravy (úžera)
- **Osobitná limitácia odplaty za úvery** (hlavné plnenie):
  - Nariadenie 238/2008 Z.z. zrušené
  - Všeobecná úprava v § 53 ods. 6 OZ
  - Všeobecné moderačné právo súdu (KS Prešov 3Co 67/2008)?
- **Osobitná limitácia sankcií** (vedľajšie plnenia)
  - Neprimerané sankcie (§ 53 ods. 4 písmeno k) OZ
  - § 53b (1) OZ
  - Moderácia zmluvnej pokuty (§ 301 ObZ, § 545a OZ)
  - Určovanie výšky úrokov z omeškania

b) § 53 ods. 6 OZ vs. úverové stropy

„Ak predmetom spotrebiteľskej zmluvy je poskytnutie peňažných prostriedkov, nesmie odplata podstatne prevyšovať odplatu obvykle požadovanú na finančnom trhu za spotrebiteľské úvery v obdobných prípadoch. Pri posudzovaní obdobnosti prípadov sa prihliada najmä na finančnú situáciu spotrebiteľa, spôsob a mieru zabezpečenia jeho záväzku, objem poskytnutých peňažných prostriedkov a lehotu splatnosti.“

- Následok? Absolútna vs. Relatívna neplatnosť: § 39, § 41 OZ alebo § 40a posledná veta OZ (rozpor právneho úkonu s predpisom o cenách)? Právo moderácie?

c) Limitácia sankcií

1. § 53 ods. 4 písmeno k): neprimerané sankcie v štandardných zmluvách
2. § 53b ods. 1 OZ: *„Ak je predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi za odplatu, sankcie za omeškanie s plnením záväzku spotrebiteľa spolu nesmú byť vyššie ako ustanoví vykonávací predpis.“*
3. § 545a OZ, § 301 ObchZ: Moderácia zmluvnej pokuty
4. Úroky z omeškania a iné sankcie podľa vykonávacieho nariadenia k OZ a ObchZ

Procesné špecifiká rozhodovania o neprijateľných podmienkach: rozsudok, opravné prostriedky

- Možnosť / povinnosť uviesť vo výroku rozsudku neprijateľnú podmienku: § 53a OZ sa aplikuje bez ohľadu na to, či je klauzula uvedená vo výroku – účinok pre iné konania? – pozitívne / negatívne rozhodnutie?
- Opravné prostriedky: Dovolanie?
  - § 238 ods. 3 OSP: áno
  - NS SR sp. zn. 3 Cdo 302/2012 z 12. novembra 2012: Nie, ak je pod limit § 238 ods. 5 OSP (3x min. mzda); – sporné

Spotrebiteľské úvery - SR

- Zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách... , transpozícia smernice 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere ...
- Právny režim?
- Mechanizmus:
  - Informačné a iné povinnosti uložené poskytovateľovi vrátane vytvorenia dohľadu
  - Právo na odstúpenie od zmluvy
  - Stanovenie formulárov pre zmluvy
- Zrušuje:
  - Zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch
  - nariadenie vlády č. 238/2008 Z. z. (horná hranica odplaty) a vyhláška MF SR č. 620/2007 Z. z., (vzor formulára)

Vymedzenie spotr. úveru

- § 1 ods. 2 pozitívne: „*dočasné poskytnutie peňažných prostriedkov na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere vo forme pôžičky, úveru, odloženej platby, alebo obdobnej finančnej pomoci poskytnutej veriteľom spotrebiteľovi.*“
- § 1 ods. 3 negatívne: rôzne hypotekárne, bezodplatné, nízke (pod 100 €) alebo vysoké (nad 75 000 €) úvery, atď.
- Rozdiely voči hypotekárnym a iným úverom

Vymedzenie pojmov

- **Spotrebiteľom** je fyzická osoba, ktorej je ponúkaný alebo bol poskytnutý spotrebiteľský úver na iný účel ako na výkon zamestnania, povolania alebo podnikania
- **Veriteľom** je ... osoba, ktorá ponúka alebo poskytuje spotrebiteľský úver v rámci svojej podnikateľskej činnosti
- **Iným veriteľom** je ... osoba, ktorá ponúka alebo poskytuje úvery alebo pôžičky, ktoré nie sú spotrebiteľským úverom, v rámci svojej podnikateľskej činnosti (okrem bánk a pod.)
- **Zmluvou o spotrebiteľskom úvere** je zmluva, ktorou sa veriteľ zaväzuje poskytnúť spotrebiteľovi spotrebiteľský úver a spotrebiteľ sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť celkové náklady spotrebiteľa spojené so spotrebiteľským úverom = konsenzuálna zmluva, *lex generalis: zmluva o úvere*
- .....

Predzmluvné povinnosti

- **Náležitosti reklamy produktu (§ 3)**
- Veriteľ je povinný v **dostatočnom časovom predstihu** pred uzavretím zmluvy poskytnúť spotrebiteľovi určité informácie (§ 4 ods. 1)
- informácie musia byť poskytnuté na **trvalom médiu** (nie email – vid' dôvodová správa) (§ 4 ods. 2)
- Veriteľ je povinný poskytnúť spotrebiteľovi **primerané vysvetlenie**, aby mohol posúdiť, či ponúkaná zmluva spĺňa jeho potreby a zodpovedá jeho finančnej situácii, a to aj objasnením informácií, ktoré sa poskytujú pred uzavretím zmluvy, základných vlastností ponúkaných úverových produktov a konkrétneho vplyvu, ktorý môžu mať na spotrebiteľa, vrátane dôsledkov neplnenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere spotrebiteľom. (§ 4 ods. 6)
- **Posúdenie schopnosti spotrebiteľa splácať úver (§ 7)**
- Povinnosť spotrebiteľa podať úplné, presné a pravdivé údaje
- *Právne následky ich porušení – culpa in contrahendo?*

„Prehľadnosť“ informačných povinnosti (§ 4)

- druhu spotrebiteľského úveru.
- veriteľovi, prípadne finančnom agentovi spotrebiteľského úveru, v rozsahu obchodné meno, sídlo a identifikačné číslo veriteľa, prípadne finančného agenta, ak ide o právnickú osobu, alebo meno, priezvisko, miesto podnikania alebo adresu trvalého pobytu a identifikačné číslo veriteľa, alebo finančného agenta, ak ide o fyzickú osobu.
- celkovej výške, konkrétnej mene ponúkaného spotrebiteľského úveru a podmienkach jeho čerpania.
- dobe trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a termíne konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru.
- tovar alebo službu, na ktoré sa zmluva o spotrebiteľskom úvere vzťahuje a cene tovaru alebo poskytnutej služby, ak ide o spotrebiteľský úver vo forme odloženej platby za tovar alebo poskytnutú službu alebo o zmluvu o viazanom spotrebiteľskom úvere.
- úrokovej sadzbe spotrebiteľského úveru, podmienkach, ktoré upravujú jej uplatňovanie, indexe, alebo referenčnej úrokovej sadzbe, na ktorej je výška úrokovej sadzby spotrebiteľského úveru naviazaná, ako aj o časových obdobiach, v ktorých dochádza k zmene výšky úrokovej sadzby spotrebiteľského úveru, podmienkach a spôsobe vykonania tejto zmeny; ak sa za rôznych podmienok uplatňujú rôzne úrokové sadzby spotrebiteľského úveru, uvádzajú sa tieto informácie o všetkých uplatniteľných úrokových sadzbách spotrebiteľského úveru.
- celkovej čiastke, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť a o ročnej percentuálnej miere nákladov, zníženej pomocou reprezentatívneho príkladu, v ktorom sa uvedú všetky predpoklady použité na výpočet tejto ročnej percentuálnej miery nákladov; pri poskytovaní týchto informácií je veriteľ povinný zohľadniť
  - » návrh podmienok poskytnutia spotrebiteľského úveru, ktoré veriteľovi oznámil spotrebiteľ, vrátane dĺžky trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a celkovej výšky spotrebiteľského úveru.
  - » či zmluva o spotrebiteľskom úvere umožňuje rozličné spôsoby čerpania spotrebiteľského úveru s rôznymi poplatkami alebo úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru a veriteľ používa predpoklad uvedený v prílohe č. 2 časti II písm. b); v takomto prípade musí veriteľ uviesť, že iné mechanizmy čerpania spotrebiteľského úveru môžu viesť k vyššej ročnej percentuálnej miere nákladov
- výške, počte a termínoch splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, prípadne poradiť, v ktorom sa budú splátky priraďovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami spotrebiteľského úveru na účely jeho splatenia.
- poplatkov za vedenie jedného alebo viacerých účtov, na ktorých sa zaznamenávajú platobné operácie a čerpania, ak je otvorenie účtu povinné, o poplatkoch za používanie platobných prostriedkov na platobné operácie a čerpania, iných poplatkov vyplývajúcich zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere a o podmienkach, za ktorých sa tieto poplatky môžu zmeniť.
- výške poplatkov hradených spotrebiteľom za úkony notára pri uzavretí zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ak sú veriteľovi známe.
- povinnosti uzavrieť zmluvu o doplnkovej službe súvisiacej so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, najmä poisťenie, ak uzavretie takejto zmluvy je povinné na získanie spotrebiteľského úveru alebo na jeho získanie za ponúkaných podmienok.
- úrokovej sadzbe, ktorá sa použije v prípade oneskorenia spotrebiteľa s platením splátok a spôsobe jej úpravy a prípadných poplatkoch pri neplnení zmluvy o spotrebiteľskom úvere.
- následkoch nesplácania spotrebiteľského úveru.
- veriteľom vyžadovanom zabezpečení alebo poistení.
- práve na odstúpenie od zmluvy o spotrebiteľskom úvere.
- práve na splatenie spotrebiteľského úveru pred lehotou splatnosti, postupe pri takomto splatení spotrebiteľského úveru, práve veriteľa na náhradu nákladov spojených so splatením spotrebiteľského úveru pred lehotou splatnosti a spôsob určenia ich výšky.
- práve spotrebiteľa na okamžité a bezplatné informácie o výsledku nahliadnutia veriteľa do príslušnej databázy na účely posúdenia jeho schopnosti splácať spotrebiteľský úver.
- práve spotrebiteľa dostať na vlastnú žiadosť a bezplatne jedno vyhotovenie návrhu zmluvy o spotrebiteľskom úvere.
- dobe, počas ktorej je veriteľ viazaný informáciami poskytovanými pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere.
- priemernej hodnote ročnej percentuálnej miery nákladov na príslušný spotrebiteľský úver, zverejnenú podľa § 21 ods. 2 za príslušný kalendárny štvrtrok.

Kontrola solventnosti spotrebiteľa

- Koncept „konštitucionalizácie“ ochrany slabšieho
- § 7 ods. 1: *Veriteľ je pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred zmenou tejto zmluvy spočívajúcej v navýšení spotrebiteľského úveru povinný posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver, pričom berie do úvahy najmä dobu, na ktorú sa poskytuje spotrebiteľský úver, výšku spotrebiteľského úveru, príjem spotrebiteľa a prípadne aj účel spotrebiteľského úveru. (druhá veta vypustená)*
- Následky porušenia povinnosti posúdiť solventnosť: § 11 ods. 2: Veriteľ nie je oprávnený vyžadovať od spotrebiteľa jednorazové splatenie spotrebiteľského úveru. Ak hrubo porušené -
- Možnosť následku: zánik nároku na úroky = náhrada škody, ktorá mu vznikla tým, že inak by úrok zrejme nedostal

Ďalšie náležitosti zmluvy

- Určitý odklon od doterajšej úpravy
- Zoznam (a – y) náležitostí zmluvy
- Dôsledky porušenia (§ 11 ods. 1): vo vybraných prípadoch sa úver považuje za bezúročný a bez poplatkov, niekedy nemožnosť požadovať jednorazové splatenie, verejnoprávne sankcie

Právo na odstúpenie od zmluvy

- Do 14 dní od uzatvorenia zmluvy, resp. od informovania (stačí posledný deň lehoty poslať)
- Písomne, trvanlivé médium (nie email)
- Ukončenie aj súvisiacich zmlúv

Zmenka a šek v spotrebiteľských vzťahoch:

- § 17 (3) ZoSÚ: „V súvislosti s poskytovaním spotrebiteľského úveru nemožno splniť dlh alebo zabezpečiť jeho splnenie zmenkou alebo šekom.“
- § 17 (3) ZoSÚ: „Veriteľ zodpovedá za škodu vzniknutú spotrebiteľovi porušením odseku 3 veriteľom.“
- Právne následky porušenia: námietka podľa § 7 alebo § 17 ZZŠ?
- § 7 ZZŠ: „Ak sú na zmenke podpisy osôb, ktoré sa nemôžu zmenečne zaväzovať, podpisy nepravé, podpisy vymyslených osôb alebo podpisy, ktoré z **nejakého iného dôvodu nezaväzujú osoby**, ktoré sa na zmenku podpísali alebo v mene ktorých bola zmenka podpísaná, nemá to vplyv na platnosť záväzkov ostatných osôb na nej podpísaných.“
- § 17 ZZŠ: „Kto je žalovaný zo zmenky, nemôže robiť majiteľovi námietky, ktoré sa zakladajú **na jeho vlastných vzťahoch** k vystaviteľovi alebo k predošlým majiteľom, okrem ak majiteľ pri nadobúdaní zmenky konal vedome na škodu dlžníka.“
- ÚS ČR IV. ÚS 457/10

Iné novinky:

- Splatenie spotrebiteľského úveru pred splatnosťou (§ 16)
- Viazané spotrebiteľské úvery
- Register veriteľov (a podregister iných veriteľov)
- Zrušenie vykonávacích predpisov

Presadzovanie spotrebiteľského práva

- Zámerom nie je iba posilniť hmotnoprávne postavenie spotrebiteľa, ale garantovať spotrebiteľovi aj efektívnu realizáciu jeho práv
- Mechanizmy presadzovania spotrebiteľského práva
  - Súkromnoprávne
  - Verejnoprávne
  - Kolektívne
  - Kvázimocensky – Komisia pre neprijateľné podmienky

Oprávnenia spotrebiteľských združení

- Oslobodené od súdnych poplatkov, právo dať sa zastúpiť advokátom, právo na účelne vynaložené trovy – treba skúmať.
- Združenie je oprávnené **zastupovať** spotrebiteľa v súdnom konaní (§ 25 ods. 2 ZOS). V rozhodcovskom konaní?
- Združenie môže vystupovať ako **vedľajší účastník** na strane spotrebiteľa, právny záujem daný (§ 93 ods. 2 OSP). Aj bez súhlasu spotrebiteľa: *KS BB z 29. 11. 2012, sp. zn. 14Co/415/2012*, Nie v exekučnom konaní: *III. ÚS 23/2013 z 15. januára 2013, IV. ÚS 583/2012 z 22. novembra 2012*,
- Vstúpiť do dovolacieho konania v exekučnej veci? NS sp. zn. 6 Cdo 211/2011, 6 Cdo 207/2011 (10. októbra 2012), : „nenastali účinky vzniku vedľajšieho účastníctva“ – aj časť odôvodnenia o odpore (nemali by mať oprávnenie podať odpor)

... združení

- Môže podať odvolanie/dovolanie za spotrebiteľa aj bez súhlasu spotrebiteľa?
  - V postate áno: *NS SR z 27. augusta 2012, sp. zn. 2 Obdo 27/2012*;
  - Skôr nie: *NS SR z 30. januára 2013, sp. zn. 6 Cdo 10/2013*, aj keď: *sp. zn. 6 Cdo 272/2012 z 14. februára 2013* „vedľajší účastník má v rozsahu legitímácie účastníka tiež právo podať odvolanie alebo dovolanie, a to buď vedľa účastníka, ktorého podporuje, alebo sám, a len pokiaľ sa jeho úkony dostanú do rozporu (zistenie tejto skutočnosti je povinnosťou konajúceho súdu) s úkonmi účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností“ a *sp. zn. 3 Cdo 188/2012 z 5. februára 2013* – ako postupovať ... Nemožno z mlčania vyvodit' súhlas.

Oprávnenia spotrebiteľských združení

- Konkrétna kontrola
- Abstraktná kontrola (§ 3 ods. 5 ZOS):
  - Nárok na zdržanie sa, odstránenie protiprávneho stavu (tzv. príkazy na ochranu spotrebiteľov)
  - Pred novelou 132/2013 (do 9.6.2013) Bezdôvodné obohatenie? – Nie samostatná skutková podstata nároku: *OS BA 15C/234/2012 z 20.2.2013*
  - Primerané finančné zadosťučinenie?

§ 3 ods. 5, veta druhá a tretia ZOS (staré znenie)

*„...Združenie sa môže na súde proti porušiteľovi domáhať, aby sa porušiteľ zdržal protiprávneho konania a aby odstránil protiprávny stav, vrátane vydania bezdôvodného obohatenia, a to aj vtedy, ak takéto konanie porušiteľa poškodzuje záujmy spotrebiteľov, ktoré nie sú len jednoduchým súhrnom záujmov jednotlivých spotrebiteľov poškodených porušením spotrebiteľských práv, ale ide o konanie porušiteľa uplatňované voči všetkým spotrebiteľom (ďalej len "kolektívne záujmy spotrebiteľov"). **Osoba, ktorá na súde úspešne uplatní** porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi, **má právo na primerané finančné zadosťučinenie** od toho, koho porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi je spôsobilé privodiť ujmu spotrebiteľovi.“*

§ 3 ods. 5, veta druhá a tretia ZOS (nové znenie)

- *....Združenie sa môže na súde proti porušiteľovi domáhať, aby sa porušiteľ zdržal protiprávneho konania a aby odstránil protiprávny stav, a to aj vtedy, ak takéto konanie porušiteľa poškodzuje záujmy spotrebiteľov, ktoré nie sú len jednoduchým súhrnom záujmov jednotlivých spotrebiteľov poškodených porušením spotrebiteľských práv, ale ide o konanie porušiteľa uplatňované voči všetkým spotrebiteľom (ďalej len "kolektívne záujmy spotrebiteľov"). Spotrebiteľ, ktorý na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi, má právo na primerané finančné zadosťučinenie od toho, kto za porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi zodpovedá.*

Ochrana spotrebiteľa pri výkone rozhodcovských rozsudkov a notárskych zápisníc

- Súčasná judikatúra vnútroštátnych súdov vrátane ústavného súdu a SD EÚ, Miestna príslušnosť v konaní o zrušení rozhodcovského rozsudku (pred novelou OSP)
- Posilňovanie ochrany spotrebiteľa v rámci exekučnej fázy konania
- Konanie o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 ods. 2 EP – súlad návrhu a titulu so zákonom)
- Zastavenie exekúcie (§ 45 ods. 2 ZoRK + § 45 ods. 1 písmeno c) ZoRK – zakázané plnenie)
- Žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku (§ 40 ods. 1 písmeno j) ZoRK + ESD „Mostaza Claro“)

Dovetok...

- *Lex generalis vs. lex specialis: ObchZ vs. OZ – napríklad úvery*

§ 52 OZ

- (1) Spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.
- (2) Ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, **použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom.** Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné.

ZoSÚ

- § 1 ods. 8: „(8) Ustanoveniami tohto zákona nie sú dotknuté ustanovenia Občianskeho zákonníka ani osobitných predpisov.“
- Dôvodová správa: „Ustanovenie odseku 8 vyjadruje subsidiaritu Občianskeho zákonníka a zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa.“

... dovetok

§ 54

- (1) **Zmluvné podmienky** upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie.

Ďakujeme za pozornosť

Kristián Csach
Milan Hulmák